

Ἡ γῆ δέ μοι ἐφώναξεν: «Ὁ Κύριος τίς εἶνε»
 Ἐκεῖνος, ὅστις πανταχοῦ ὑπάρχει ἐν τῇ φύσει,
 Ἐκεῖνος, οὗ τινος ἡ χεὶρ τὸ σύμπαν περιπύσσει,
 Ἐκεῖνος, ἐξ οὗ ἔλαβον τὴν λάμψιν αἱ σελήναι.

Ἐκεῖνος, ὅστις ἐπλάσε τὰ ὄντα ἐκ μὴ ὄντων,
 Ἐκεῖνος, οὗ τὰ βλέμματα ἐτόξευσαν ἡμέραν,
 Ἐκεῖνος, ὅστις ἔθηκεν ἐπὶ κενοῦ τὴν σφαῖραν,
 Ἐκεῖνος, ὅστις ἐκλείσεν ἄνευ ἀκτῆς τὸν πόντον.

Ἐκεῖνος, ὅστις ἀγνοεῖ τοῦ χρόνου τὸν κανόνα,
 Ἐκεῖνος, ὅστις πάντοτε ἀφ' ἑαυτοῦ ὑπάρχει
 Καὶ ζῇ ἐπὶ τοῦ μέλλοντος, ὥς τοῦ παρόντος ἄρχει,
 Καὶ τὸν φυγόντα ἐξ αὐτοῦ ἀνακαλεῖ αἰῶνα.

Αὐτὸς εἶνε ὁ Κύριος! Τὸ στόμα μου μὴ παύσῃ
 Νά τον ὑμνῇ ἐνώπιον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους:
 Ὡς ἡ λυχνία ἡ χρυσῇ τοῦ ἱεροῦ τεμένους
 Θὰ ψάλλω μέχρις οὗ αὐτὸς θελήσῃ καί με θραύσῃ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 47 Νοεμβρίου 1882.

Σταμάτιος Α. Βάλλης.

ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΡΙΖΩΝ ΠΟΛΕΟΣ ΤΗΣ ΚΑΡΙΑΣ

Περὶ τῶν Ἐρίζων δ κ. Waddington γράφει τὰ ἐξῆς:

«Ἡ μικρὰ αὕτη πόλις ἣτις μόλις μνημονεύεται παρὰ τῶν συγγραφέων
 ἔκειτο εἰς τὰ σύνορα Καρίας καὶ Φρυγίας (Πτολ. V. 2, 21), μεταξὺ τοῦ
 Ἰνδοῦ ἀρκετὰ σπουδαίου ποταμοῦ ῥέοντος παρὰ τὰ Κίβυρα καὶ ἐνὸς τῶν
 παραποταμίων του ὅπερ Χάος (Chaos) μὲν ὀνομάζεται ἐν τῷ κειμένῳ τοῦ
 Τίτου Λιβίου (XXXVIII, 14) ἀλλὰ τοῦ ὁποίου τὸ ἀκριβὲς ὄνομα εἶναι
 Καζάνης (Cazanès) ὥς ἐξάγεται ἐκ τῆς παραβολῆς τῶν διαφόρων γρχφῶν
 τῶν χειρογράφων καὶ τῆς ἐπιγραφῆς ἐνὸς νομίσματος τοῦ Θερμιστονίου (πρβλ.
 Bullet. archolog. francais, σελ. 50 καὶ 51)»¹.

¹ Rev. Numism., 1856, σελ. 373.

Τοῖς Ἑρίζοις ἀπεδόθη ὑπὸ τοῦ Pellerin ¹ νόμισμά τι ὅπερ ὁ Duchalais ὀρθῶς ἀνεγνώρισεν ὅτι εἶναι ἀποικιακὸν νόμισμα τῆς Κορίνθου ². Εἶτα δὲ ἀπέδωκεν εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν ὁ Borrell ³ ἕτερόν τι νόμισμα περὶ οὗ φρονεῖ ὁ κ. Waddington ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν Λαοδικεῖαν ⁴. Ὁ κ. Waddington λοιπὸν εἶναι ὁ πρῶτος ὅστις ἐδημοσίευσεν ἀδιαφιλονίκητόν τι νόμισμα τῶν Ἑρίζων τοῦ αὐτοκράτορος Καρακάλλα ⁵.

Τῆς πόλεως ταύτης δημοσιεύω νῦν δύο ἄλλα νομίσματα, τὸ μὲν αὐτόνομον τὸ δὲ αὐτοκρατορικὸν τοῦ Καρακάλλα, ὧν ἔπεται ὡς ἡ περιγραφή.

1. Κεφαλὴ Ποσειδῶνος πρὸς τὰ δεξιὰ, ὀπισθεν δ' αὐτῆς τρίκινα ἐστραμμένη πρὸς τὰ κάτω.

Ὅπ. ΕΡΙΖΗΝΩΝ). Ἀετὸς πρὸς τὰ δεξιὰ ἱστάμενος ἐπὶ κερκυνοῦ.

Χαλκός 4. ⁶

2. ΑΥΤΟΚ. ΚΑΙ. Μ. ΑΥ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΣ. Πρωτομή τοῦ Καρακάλλα νεανίου πρὸς τὰ δεξιὰ, φέροντος τήδεον καὶ ἔχοντος τὴν κεφαλὴν δακρυοστεφῇ.

¹ Peuples et Villes, τόμ. II, σελ. 123, πίν. LXVI, 27.

² Rev. Num. 1851, σελ. 402.

³ Num. Chron. Τόμ. IX, σελ. 150.

⁴ Rev. Num. 1856, σελ. 374.

⁵ Rev. Num. 1856 σελ. 373.

⁶ Τὸ αὐτὸ τοῦτο νόμισμα, ἀλλ' ἔχον τὴν κεφαλὴν τοῦ Διὸς, ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ W. Webster ἐν τῷ Num. Chron. N. S. I. σ. 210. Ἐν νόμισμα τοῦ Βερολινάίου νομισματικοῦ μουσείου φέρει τὴν κεφαλὴν τοῦ Ποσειδῶνος πρὸς τὰ δεξιὰ, ἐπὶ δὲ τοῦ ὀπισθεν τὴν Νίκην δεξιὰ μετὰ στεφάνου καὶ κλάδου δάφνης. Ἡ ἐπιγραφή ΕΡΙΖΗΝΩΝ εἶνε γεγραμμένη εἰς δύο ἑρτζοντίους γραμμάς. (Σημείωσις τοῦ συντάκτου τοῦ Βερολινάίου νομισματικοῦ περιοδικοῦ ἐν ᾧ τὸ πρῶτον γερμανιστὶ ἐδημοσιεύθη ἡ διατριβὴ αὕτη).

᾽Οπ. ΕΠΙ ΕΡΓ. ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ ΑΛΕΞ. ΕΡΙΖΗΝΩΝ. Ὁ ἥλιος ἔφιππος πρὸς τὴν ἀριστερά, τῇ μὲν δεξιᾷ ὑψουμένη κρατῶν δυσδιάκριτόν τι ἀντικείμενον, τὴν δ' ἀριστεράν ἐρείδων ἐπὶ τοῦ ἵππου· ὀπισθεν δὲ τῶν ὤμων αὐτοῦ ἐξέχουσι δύο βέλη. Χαλκός 10.

Κατὰ τὸ ἔτος 1855 εὕρισκόμενος ἐν Τεργέστη εἶδον ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ ἀρχιάτρου de Vest νόμισμά τι αὐτόνομον τῶν Ἑρίζων οὕτινος τότε ἐσημείωσα τὴν περιγραφὴν ὡς ἐξῆς·

Κεφαλὴ Διὸς πρὸς τὰ δεξιά.

᾽Οπ. ΕΡΙΖΗΝΩΝ. Ἀετὸς Χαλκός 4.

Ἐν τῇ σημειώσει τούτῃ ἡ κεφαλὴ χαρακτηρίζεται ὡς ἡ τοῦ Διός. Ἀλλὰ πιθανῶς ἡ τρίαινα, ἥτις, ὡς παρατηρεῖται ἐν τῷ ἀπεικονίσματι τοῦ ἡμετέρου νομίσματος, εἶναι διὰ λεπτῶν γραμμῶν κεχαραγμένη, δὲν διεκρίνεται, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐξέλαβὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ Ποσειδῶνος ἀντὶ τῆς τοῦ Διός. Οὐδ' ἐσημείωσα ἂν ὁ αἰετὸς ἴστατο ἐπὶ κεραυνοῦ καὶ πρὸς τὰ δεξιά ἢ τ' ἀριστερά. Δὲν δύναμιν ἐπομένως ν' ἀποφανθῶ θετικῶς ἂν τὰ δύο τούτα κομμάτια εἶναι ὅμοια ἢ διαφέρουσι πρὸς ἄλληλα. Σημειῶ δ' ἐνταῦθα ὅτι ἡ συλλογὴ τοῦ Δρος de Vest μετὰ τὸν θάνατον τοῦ κτήτορος αὐτῆς ἐπωλήθη εἰς τὸν ἐπίσης ἐν Τεργέστη διχόμενον τινι Dreef ὅστις κατὰ τὸν θάνατόν του τὴν ἐκκληροδότησεν εἰς τὸ ἀττικὸν Μουσεῖον τῆς ἐαυτοῦ πατρίδος Klagenfurt, ἐνθα θὰ ὑπάρχῃ μετὰ τῶν λοιπῶν καὶ τὸ ἀνὴρ μνημονευθὲν νόμισμα.

Η. Λάμπρος.

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΑΤΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΡΙΔΟΣ

Ἐν Ἐλευσίνι εὐρεθείσας κατὰ τὴν σκαφὴν τῶν θεμελίων τῆς οἰκίας τοῦ Ἰωάννου Νικολάου ἡ Κουκουνάρη ἀντέγραψεν τὰς δύο ἐπομένους ἐπιγραφάς.

Ἐπὶ στήλης μικρᾷ στρογγύλης κοινῆς, λίθου ὑπογλαύκου·

ΚΩΝΩΨ

ΦΡΥΞ

γράφουσι τῶν καλῶν χρόνων, ὧν τὸ Ψ καὶ τὸ Φ γωνιώδη τὰς καμπάς.

Ἐπὶ δὲ ἀσπίδοειδοῦς τινος κύκλου, ἐν μέσῳ τῷ αἰτώματι μνήματος ἔχοντος σχῆμα ναύκου·

ΕΦΕCΙ

ΟC ΕΚΑ

ΛΟΥΜΗΝ

ΤΟΟΝΟ

ΜΑ

ἀμέσως δ' ὑπὸ τὴν ἀσπίδα ἐνθεν καὶ ἐνθεν·

ΚΕΙΜΑΙ

ΔΕΕΝΘΑ

Καὶ ὑπὸ τὸ κάτω τῶν λέξεων τούτων προέχον γείσωμα·

NB' ΑΙΔΕΙΣ ΟΔΟΝΑ . . Η

Ὁ δὲ σηκὸς ἐνέχει παιδὸς κρατοῦντος στρουθίον ἀνάγλυφον κακότεχνον.

Τὸ ἔργον τῶν κατωτάτων ῥωμαϊκῶν χρόνων, τοῦ δὲ Δ τὸ δεξιὸν σκέλος ὑπερτείνεται καὶ ὑπὲρ τὴν κορυφήν.

* *

*

Κατὰ Δεκέμβριον 1881, ἐν Μεγάροις, εὐτυχῆσας ἀντέγραψα ἐπιγραφὴν ἐκταφεῖσιν ἐκ τοῦ περιβόλου τῆς πολλὰ τὰ ἀρχαῖα μεγαρικὰ λείψανος ἐχούσης ἐνεκτισμέναι Ἀγίας Πικρασκευῆς, ἐκκλησίης ἐνοριακῆς τρισυποστάτου τῶν Μεγάρων.

Λίθος ὑπογλαύκου ἀνοικτοῦ χρωματις ὀρθογώνιος, ἀπολήγων εἰς ῥίζαν ἀκκτέργαστον δι' ἧς κατείχεται ἐμπεπηγμένος τῇ γῇ, ἣν κεχωτισμένος μέρος μὲν ὑπὸ τὸ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίης, κατὰ τὴν βορειοδυτικὴν αὐτῆς γωνίαν, μέρος δὲ προέχων αὐτοῦ ὑπὸ τὸ χῶμα τοῦ προαυλίου καὶ διεῖρηγμένος ἀκριβῶς κατὰ τὸ σημεῖον τῆς πρὸς τὸ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίης ἐπαφῆς. Σκαπτομένων δὲ θεμελίων διὰ τὸ κτιζόμενον περιτείχισμα τοῦ προαυλίου ἀπεκκλύθη ὁ λίθος μήκους $1\frac{1}{2}$ περίπου μέτρου ἀπὸ τῆς ἀριστερᾶς τῷ ἀναγινώσκοντι γωνίας μέχρι τῆς τεθραυσμένης ἄκρας καὶ ὕψους 50 περίπου ἑκατοστῶν ἀπὸ τῆς περατούτης τὴν ἀκκτέργαστον ῥίζαν ἰσογαίου γραμμῆς μέχρι τῆς κορυφῆς.

Ἀναγινώσκεται δ' ἐπὶ τοῦ γεισώματος αὐτοῦ (ὕψους ἐλάχιστος τῶν 10 ἑκατοστῶν) ἱκανῶς μεγάλοις γράμμασι ῥωμαϊκῶν χρόνων ἐπιγεγραμμένον·

Ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος Ὀπτελλίαν Φίλαν Οὐί

Σαδείνου τοῦ Κοράνου Ἀρχιερέως ἀνέθηκανίεραν (εὐνοία τῇ (sic) πρὸς τὴν πόλιν καὶ ἐπὶ μεγαλοψυχία (sic) ἐν διανομαῖς

Καὶ εὐθὺς ὑπὸ τὴν ἀπλὴν τοῦ γεισώματος γραμμὴν, ἀκριβῶς ὑπὸ τὸ μέσον τῆς ἐπιγραφῆς ἡ λέξις

ΠΟΛΛΑΚΙ

Κενὸς χῶρος ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ ἄκρου τοῦ λίθου μέχρι τῆς ἀρχῆς τῶν δύο τελευταίων στίχων, 20 περίπου ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου· σχεδὸν δὲ διπλάσιος μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ πρώτου στίχου, ἱκανῶς εἰσεχούσης, ὡς ἀνωτέρω ἀπεδόθη.

Αἱ δύο κάθετοι γραμμὴ τῆς πρώτης λέξεως σαφῶς δεικνύουσι τὸ ἄρθρον η, καίπερ ἐφθαρμένης τῆς ὀριζοντίου γραμμῆς.

Ἀκριβῆς δὲ περατήρησις τοῦ λίθου καὶ τοῦ ἐξεπίτηδες ληφθέντος ἀποτυπώματος τοῦ ἐφθαρμένου τμήματος αὐτοῦ ἐπεισέ με ὅτι μετὰ τὸ σαφές **ΠΤΕΛΛΙΑΝ** ἔπεται Φ κατὰ μέρος σωζόμενον, μεθ' ὃ ἔχνη **ΙΑΑ**. Ὅθεν ἄσφαλῶς ἀναγινώσκω· Ὀπτελλίαν Φίλαν, Οὐί(δίου;), αὐτὸ τὸ ὄνομα τῆς

ἀνατεθειμένης ἱερείας. Τί δὲ τὸ κάτω τοῦ γείσου **ΠΟΛΛΑΚΙ** ζητεῖ ἀπρωρημένον ἐν τοιαύτῃ θέσει; Κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ κ. Κουμανούδη, ἔχει σχέσιν πρὸς τὰς διατομὰς, ὡς μεγαλοφύχως καὶ πολλάκις ἐπείησεν ἡ ἱερεὶα κατὰ τὰς ἐορτάς.

Τίς δ' ὁ Θεὸς ᾧ ἐδούλευεν ἡ τέως ἡμῖν ἄγνωστος ἱερεὶα καὶ ποία ἡ οἰκογένεια αὐτῆς; ἵνα ταῦτα καταμάθωμεν, εὐχρηθῶμεν ὅπως ἀρχαὶ ἐπιμελέστεραι ἐξαγάγῃσι τῶν θεμελίων τὸ λοιπὸν τοῦ λίθου τμήμα.

* *
*

Παρὰ τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος, ἀκριβῶς ἀπέναντι τοῦ εἰς τὴν μονὴν τῶν Ἀσωμάτων Πετράκη ἀνήκοντος μετοχίου «Ξυλοκερίζης» ὁ κατὰ βάνων εἰς τὸν Μαραθῶνα, πρὸς αὐτῇ τῇ ὁδῷ, ἀριστερὰ μὲν βλέπει δρῦν εὐμεγέθη, δεξιὰ δὲ φρέαρ νεότευκτον φέρον τὴν δετὴν ἐπιγραφὴν «Δαπάνη Μισαήλ Διονυσίου Συμβούλου τῆς ἱερᾶς μονῆς τῶν Ἀσωμάτων Πετράκη 1882». Περὶ δὲ τοῦτο τὸ φρέαρ εἰσὶ τεθειμένοι δύο ἢ τρεῖς ἀρχαῖοι λίθοι, ὧν ὁ δεξιόθεν ἰστάμενος στήλη ἐπιτύμβιος μεγάλη λίθου λευκοῦ πεντελησίου πύκντοθεν εἰργασμένου, πλὴν μόνον ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ἐπιφανείας, ἣτις φαίνεται ὅτι προσηραΐδετό που τὸ πάλαι μὴ οὖσα δρατὴ τοῖς προσερχομένοις τῷ τάφῳ. Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς κορυφῆς τῆς στήλης κατὰ τὸ μέσον ὑπάρχει λάξευμα χρήσιμον εἰς ἐνσφήνωσιν κοσμημάτων τινος ἢ γλυπτῆς εἰκόνης ὑπὸ δὲ τὸ κλίωμα τοῦτο, κατὰ τὸ μέσον τοῦ γεισώματος τῆς στήλης, φαίνεται θραύσμα ἐπὶ τῆς προσθίας ἐπιφανείας καὶ πρὸς τ' ἀριστερὰ τοῦ θραύσματος δι' αἰχμῆς τινος ἢ καρφίου ἀμυδρῶς καὶ ἀνωμάλως κεχαργμένα διακρίνονται πρῶτον μὲν σχῆμά τι παρεμφερές Π, εἶτα δὲ κατὰ συνέχειαν σαφῇ τὰ γράμματα **ΡΟ**, ἥτοι ἡ συλλαβὴ *Προ*, ἔργον ἀέργου τινὸς ἀντιγράφοντος προφανῶς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ δημοτικοῦ *Προβαλλίσιος*.

Ὑπὸ δὲ τὸ γείσωμα καὶ τὰ γράμματα ταῦτα τὰ παρείτακτα κεῖνται δύο μεγάλοι ἐπιμελῶς ἐξεργασμένοι καὶ ἐπεικῶς ἐξέχοντες ῥόδακες, — ὧν ὅμοιοι κατὰ τὸ αὐτὸ ὕψος ὑπάρχουσιν ἀνὰ εἷς καὶ ἐφ' ἐκάστης τῶν πλαγίων πλευρῶν, — καὶ ὑπὸ τοῦς δύο ῥόδακας μεγάλοις γράμμασι κεχαργμένον ἀναγινώσκεται

Ἑλπίνης

Ἑλπινίκου

Προβαλλίσιος

Εὐνικός

Ἑλπινίκου

Προβαλλίσι (ος)

Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη, ἀνέκδοτος καθ' ὅσον ἐγὼ γινώσκω, προστίθεται νῦν δεκάτῃ τρίτῃ εἰς τὰς δώδεκα γνωστὰς ἐπιτύμβιους ἐπιγραφὰς τὰς περιεχομένας ἐν τῇ συλλογῇ τῶν ἀττικῶν ἐπιτύμβιων ἐπιγραφῶν τοῦ κ. Σ. Α. Κου-

μικνούδη καὶ ματενεχθείσας εἰς τὸν δεύτερον τόμον τοῦ *Corpus inscriptionum atticarum* τῆς ἐν Βερολίῳ Ἀκαδημίας, ἀναφερομένης δὲ εἰς νεκροῦς δημότας τῆς Προβαλίνθου. Ἀλλ' ἐν ᾧ ἐκ τῶν δώδεκα ἐκείνων ἐπιγραφῶν ἐννέα μὲν εὑρέθησαν ἐν Ἀθήναις, μία δ' ἐν Πειραιεῖ, μία ἐν Σαλαμῖνι καὶ μία μόνη ἐν τῇ μακροθωνικῇ πεδιάδι κατὰ τὸ χωρίον Βρανᾶν, ἡ ἐνταῦθα δημοσιευομένη ἐπιτύμβιος στήλη, κατ' ἃ ἐρωτήσας ἔμαθον παρ' ἀξιοπίστων ἀνδρῶν, εὑρέθη πρὸ δύο ἢ τριῶν ἐτῶν ἐν θέσει ἀποκέντρω τῆς πεδιάδος ὄνομα ἔχουσα ἀλδωνικὸν Δάριζα (μικρὰ ἀχλαδέα). ἀπεχούτῃ δὲ ὀλίγα λεπτὰ τῆς ὥρας πρὸς βορρᾶν τοῦ φρέατος παρ' ᾧ μετὰ κυλισθεῖσα ὑπὸ τοῦ φιλοτίμου μοναχοῦ ἐστήθη. Ἐχει δὲ τοῦτο σημασίαν τινά, ζητούμενης ἔτι τῆς θέσεως τῆς Προβαλίνθου· διότι ταραττεῖ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ τελευταίου ἐπιμελῶς μελετήσαντος τὴν μακροθωνικὴν τοπογραφίαν κ. H. Lolling, ὅστις, ἄριστα ἀνασκευάζας τὸν Leake καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας αὐτῷ οὐκ ὀλίγους τοπογράφους, ὁρθῶς μὲν μετέθετε πάλιν τὴν ἀρχαίαν πόλιν Μακροθῶνα ὅπου νῦν τὸ δμώνυμον χωρίον κεῖται, ἐν δὲ τῷ κενωθέντι Βρανᾷ ἐπεχείρησε νὰ ἐγκαταστήσῃ τὴν Προβαλίνθον ἀρυσάμενος ἐπιχείρημα καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ὁ μόνος εὑρεθεὶς ἐν Μακροθῶνι τύμβος Προβαλισίου ἐν Βρανᾷ ἔκειτο (*Mittheilungen des deutschen Arch. Institutes*, I. σ. 66 ἐπ.). Ἴσως δὲ καὶ ἐνισχύει τὴν εἰκασίαν τοῦ Leake ὅτι ἐν τῇ εὐρείᾳ ἐκτάσει τῇ καλουμένῃ σήμερον Βαλαρί ἔκειτο τὸ πάλαι ἡ Προβαλίνθος, παρὰ τοῦς πρόποδας τοῦ Ἀργαλικίου, ἀποδεικνύουσα ὅτι, καθὼς αὕτη, οὕτω καὶ ἡ ἐν Βρανᾷ εὑρεθεῖσα ἐπιτύμβιος στήλη ἦσαν κατὰ τὸ εἰωθὸς ἐστημέναι ἔξω τῆς περιοχῆς τῆς Προβαλίνθου, ἀμφότεραι δὲ οὐ πολὺ μικράν, αὕτη μὲν πρὸς δυσμὰς ἐκείνη δὲ πρὸς νότον αὐτῆς.

Στ. Ν. Δραγαμήνης.

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ

Ἀφορμὴν εἰς ἀποστολὴν πρὸς δημοσίευσιν τῶν κατωτέρω δώδεκα ἐν Ζακύνθῳ ἐπιγραφῶν μοι παρέσχον καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Ὁθωνος Riemann ἐν ἔτει μὲν 1880 δημοσιευθεῖσαι, πρὸ τινων δὲ ἡμερῶν περιελθοῦσαι εἰς χεῖράς μου, ἀρχαιολογικαὶ ἐν τοῖς Ἰονίοις νήσοις ἔρευναι (*Recherches archéologiques sur les îles Ioniennes Paris 1880*) ἐνθα, γινομένου λόγου παρὶ τῶν ἐν Ζακύνθῳ ἐπιγραφῶν, τῶν ἐν ἰδιωτικαῖς οἰκίαις καὶ ἰδίως τῆς ἐν τῇ συνοικίᾳ ἀγίου Λουκᾶ οἰκίας Ῥώμα, δὲν σημειοῦνται εἰ μὴ τρεῖς τῶν ἐν αὐτῇ, ἅς καὶ μόνας ἡδυνήθη, ὡς ἀναφέρει ν' ἀντιγράψῃ¹. Τὰς λοιπὰς δώδεκα ἐκ τῶν ἐν τῇ εἰσόδῳ τῆς οἰκίας τούτης ἐκτισμένων ἐπιγραφῶν ἀντιγράψας πρὸ τινος χρόνου, ἐπεφυλαττόμην νὰ δημοσιεύσω μετὰ πικραδολὴν πρὸς τὰς μέχρι τοῦδε δημοσιευθείσας, ὡς εὑρεθείσας ἐν Ζακύνθῳ ἐπιγραφάς, ὅπερ δὲν ἡδυνάμην ἐνταῦθα νὰ πράξω διὰ τὴν ἑλλειψιν βιβλιοθήκης, ἡ γνώμης τινος

1) *Recherches arch.* Ζαυτε σελ. 13.

ἀρχαιολόγου. Αἱ τελευταῖαι ὁμῶς ἀρχαιολογικαὶ ἔρευναι τοῦ κ. Riemann ἀνδρὸς ἐνημέρου μὲν εἰς τὰς τοιαύτας δημοσιεύσεις, δημοσιεύσαντος δὲ ὥς ἀνεκδότους τὰς τρεῖς ἐκ τῶν δεκαπέντε εὐρισκομένων ἐν τῇ αὐτῇ θέσει ἐπιγραφῶν, ὑποδεικνύουσιν ὅτι καὶ αἱ κατωτέρω δὲν εἶναι δεδημοσιευμέναι, ἢ τοῦλάχιστον ἀναγεγραμμέναι εἰς τὰς γνωστὰς καὶ πῶς προσιτὰς καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς πολλοὺς καὶ ἥκιστα ἀρχαιολόγους Συλλογὰς ἀρχαίων ἐπιγραφῶν.

Αἱ δημοσιευόμεναι κατωτέρω ἐπιγραφαὶ ἀναγινώσκονται μετὰ τινος δυσκολίας· ἄνω δὲ αὐτῶν φαίνονται ἀνάγλυφα ἀπεικονίζοντα τὰς συνήθεις ἐν ἐπιθυρίαις λίθοις πεπραγμέναις, ὡς ἀποχαρακτισμοὺς κλπ. Ἡ μεγαλύτερα δὲ τούτων, ἢ καὶ προτιθεμένη ἐνταῦθα, εἶναι ἢ μᾶλλον εὐκνέγνωτος· ἔχουσι δὲ οὕτως:

I

Ἰσίδωρε Μαιῶτα Ὑδάμια Μαιῶτα

Ἰσίδωρε Ἀπαμεῦ Βιθυστρίλιε (ι)

Καλλιόπη Ὀδη(σεῦ) ὁμόνοια

Ἑρμόλαε Ρωσεῦ

Ἀντίπατρε Ματακηνέ

Ἀσκληπιᾶδῃ Σιδῆτα

Ἀπολλωνίδῃ Μαρισινέ

Νικήφορε Ἰοπεῖτα

Μενέλαε Μακαθηνέ

Πότῃ Μακαθηνέ

Ἡρακλείδῃ Μαιῶτα

Νικήα Μαιῶτα

Ἀρμωνίᾳ Κυρηναίᾳ

Καὶ θυγάτηρ Ἀπολλωνία

Νικήστρατε Ἀπαμεῦ

Λαοδίκη Ἀπάμισα

Δάμων Μιναῖς

Ζαῖδε Ναβικταῖς

Δάμα Ἰστριανέ

Οἱ Πρωτόρχου (Χρ)ηστοί

Χαίρετε

II

Διόδοτε Ἀρτεμῖ

δῶρου Χρηστέ

Χαῖρε

III

Ξένων Ἀπολλοδώ-
ρου Ἀπαμεῦ Χρηστὲ
Χαῖρε.

IV

Ἡλιόδωρος Ἀντι-
πάτρου Χρηστὲ χαῖ-
ρε καὶ Ἀλέξανδρος
Ἀλεξάνδρου.

V

Λαοδίχη
ἡ Διονυσίου
Ἀντιόχισσα
Χρηστὴ χαῖρε

VI

Σωστ(ρ)άτη
Χρηστὴ χαῖρε

VII

Μελίτων Ωφελίωνος
Χρηστὲ χαῖρε.

VIII

Πόλλα Σταλακία
Χαριτίν(η) Χρηστὴ
Χαῖρε.

IX

Μερόπη
Στερτινία
Λευκίου Ρω-
μαίχ Χρηστὴ
Χαῖρε.

X

Ἀνδρόσ . . .
Ἀπκρε(ῦ)
Ἀλυπε . . .

XI

Ἀφροδίσιε Νκαστάνια
Διονυσίου Ἀφροδισίου
Χρηστοὶ χαίρετε.

XII

Πόπλιε Ούόλο . . .

Γάτου Ρωμαΐε Χρηστέ

Χαΐρε.

Ἄλλως δέ τινες ἐπιγραφάς ἐν τῇ αὐτῇ θέσει, ἡμισβυσμέναις καὶ δυσκα-
ναγνώστους, ἀπεπειράθηεν ν' ἀντιγράψω, ἀλλ' ἀφῆκα ἡμιτελεῖς, ἀναδοκλῶν
τὴν συμπλήρωσιν ἐς ἄλλοτε. Περὶ δέ τῆς πρώτης, τῆς καὶ ἐκτενεστέρας
τῶν ἀνωτέρω ἐπιγραφῶν, εἶχον πληροφορηθῆ, ὅταν τὴν ἀντέγραφον παρὰ
τινος τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ, ὅτι αὕτη ἀντεγράφη ποτε ὑπὸ διελθόντος
τινὸς ἐπισήμου ξένου. Ἀγνοῶ ἐκὼν καὶ ποῦ ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τούτου, οὔτε θὰ
τὸ μάθω ἔσως ἐνταῦθα, ἐνθα ἐλάχιστον χρόνον διαθέτομεν εἰς τοιαῦτα
ἀρχαιολογικά. Δὲ πᾶν ἐνδεχόμενον τίθημι καὶ τὴν ὑπογραφὴν μου ἐνταῦθα
οὐχὶ πρὸς ἀποφυγὴν ἀμφιβολίας διὰ τὸ ἀκριβὲς τῆς ἀντιγραφῆς, ἀλλὰ σχε-
δὸν διὰ τοῦναντίον· τοῦτο δέ ἐν καὶ μὴ ὑπολάβῃ τις τῶν ἀναγνωστῶν ὅτι ὑπὸ
τὴν ἀνωνυμίαν ἢ τ' ἀρκτικὰ γράμματα ἐνόματός τινος κρύπτεται μετριο-
φρόνως ἀρχαιολόγος τις καὶ ἐπαναπαυθῇ ἐπὶ τοῦ ἀπταιστού τῆς ἀντιγρα-
φῆς τῶν ἐπιγραφῶν τούτων.

Ἐν Ζακύνθῳ 1881.

Τιμ. Ἀρπελάδης.

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΤΡΙΚΚΑΛΩΝ

Τὴν κάτωθι ἑμμετρον ἐπιγραφὴν, ἥτις ὑπάρχει ἐπὶ πλακῶς φερούσης
ἀνάγλυρον ἱππέα τοῦ Δ' μ. Χ. ἔσως, τέχνης δὲ βυζαντίου λίαν, ἐπειδὴ κα-
κῶς ἀντεγράφη καὶ ἐν τῷ περιοδικῷ τούτῳ (σελ. 344), ἀναδημοσιεύομεν
ἔχουσιν οὕτω :

ΠΡΟΣ ΓΑΜΟΝ ΕΡΧΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΥ
ΣΤΕΦΑΝΟΙΣ ΥΜΕΝΑΙΟΙΣ ΗΡΓΑΣΕ ΜΕΙ
ΚΙΑΔΗΝ Ο ΦΘΟΝΕΡΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ
ΚΑΙ ΝΥΝ ΟΥ ΘΑΛΑΜΟΣ

.
.

Παρατηρητέα ἢ μετὰ τὴν αἰτ. γάμον ἀκολουθίαν τοῦ καὶ μετὰ δοτ.

— Ἐγγὺς τῆς εἰς θέσιν Καλανάκη λιθίνης γεφύρας τοῦ Ληθαίου ἦν ἐντε-
τειχισμένη πρὸς κρήνην πλάξ μαρμαρίνη ἐνεπίγραφος, ἥτις μετηνέχθη
προσωρινῶς ἐν τῇ ἐνταῦθα Λέσχῃ.

Ἡ δ' ἐπὶ τῆς πλακῶς ἐπιγραφὴ ἔχει ὥδε :

ΦΩΤΑ ΘΕΟΙΣ ΙΚΕΛΟΝ ΣΤΥΓΕΡΩΝ ΙΗΤΟΡΑ ΝΟΥΞΩΝ
ΜΟΙΡΗ ΥΠ' ΑΤΡΕΠΤΩ ΚΙΜΒΕΡΑ ΤΥΜΒΟΣ ΕΧΕΙ
ΟΝ ΠΙΝΥΤΗ ΠΑΡΑΚΟΙΤΙΣ ΑΝΙΑΡΟΝ ΓΟ(ΟΩΣ)Α
ΘΑΨΕΝ ΑΚΟΙΜΗΤΟΙΣ ΔΑΚΡΥΣΙΝ ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ

Τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην πρῶτος ἐξέδωκεν ὁ Λῆκ προσθεὶς ἐπιτυχῶς τὴν λέξιν τοῦ α' στίχου τοῦσιν φαίνονται ὅμως τὰ δύο τελευταῖα γράμματα τῆς λέξεως ἔτι καὶ νῦν, τὴν δὲ τελευταίαν λέξιν τοῦ γ' στίχου ἀφῆκεν ἀσυμπλήρωτον ἀνκγνοὺς π τὸ πρῶτον αὐτῆς γράμμα, ὅπερ μᾶλλον γ νῦν φαίνεται καὶ οὕτω δύναται νὰ συμπληρωθῇ ἡ μετοχὴ τοῦσιν ἀποδιδούσιν καλῶς τὴν ἔννοιαν τοῦ στίχου.

— Ἐν τινι θωμανικῇ νεκροταφείῳ κειμένῳ κατὰ τὸ Α. μέρος τῆς πόλεως Τρικυάλων, ἵσταται στήλη ἐπιτυχεῖς φέρουσα τὰ γράμματα τὰδε τῶν ὑπέρων μ. Χ. Ῥωμαϊκῶν χρόνων:

ΕΥΤΥΧΟΣ Η Δ(Ω)
ΤΗ ΙΔΙΑ ΣΥΜΒΙ (Α)
ΜΝΕΙΑ ΣΧΑΡΙ(Ν)
ΗΡΩΣ ΧΡΗ Σ(ΤΕ)
ΧΑΙΡΕ

Τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην δημοσιεύσαντες ἄλλοτε καὶ ἐν τῷ Παρνασσῷ συνεπληρώσαμεν ἐν τῷ α' στίχῳ τὸ ὄνομα γυναικὸς Ἡδίστης φερόμενον ἐν ἐπιγραφαῖς ἐκλαδόντες τὸ μετὰ τὸ δ γράμμα ὡς ι, ὀρθότερα, ὅμως παρατήρησις τοῦ λίθου πείθει ὅτι δὲν εἶναι ι, ἀλλὰ λείψανον ἄλλου γράμματος πιθανῶς Ω· ἡ ὑπάρχουσα κερχία κατὰ ταῦτα τὸ ὄνομα δὲν εἶναι Ἡδίστη τὸ δὲ τη μὲ τὸ ὅποσον ἄρχεται ὁ δεύτερος στίχος εἶναι τὸ ἄρθρον ἄνευ τοῦ προσγεγραμμένου θ καὶ ἐν παλαιότεραις ὡς γνωστὸν ἐπιγραφαῖς παραλείπεται, πολλάκις. Ὁ Εὐτυχὸς ἄρα ἕστητε τὴν στήλην ἐπὶ τύμβου τῆς ἰδίας συμβίης, ἣτις ἔως ὀνομάζετο Ἡδώνη συμπληροῦμεν δὲ τὴν λέξιν τοῦ δ' στίχου χρηστὴ καὶ οὐχὶ χρηστή, διότι ἡ φράσις Ἡρως χρηστὴ ἐγράφετο στερεοτύπως, ὡς γνωστὸν, ἐπὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς προστιθεμένης ἐνίοτε τῆς λέξεως, Ἀλυστα· οὕτως ἀνέγνων πρὸ καιροῦ ἐν τινι τῶν ἐν Ακρίσῃ νεκροταφείων πρὸς τὸ Μ. τῆς πόλεως κειμένῳ τὴν ἐπιγραφὴν τὴν δε.

ΕΥΤΥΧΙΣ ΚΑΛΛΙΣΤΡΑΤΟΥ
ΘΥΓΑΤΗΡ ΗΡΩΣ
ΧΡΗΣΤΕ ΧΑΙΡΕ

Ἐν Τρικυαλοῖς.

Κ. Ν. Δαμηράλης.

ΟΡΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

(Π)ΡΟΠΥΛ
ΟΔΕΜΟΣ(Ι)
ΟΗΟΡΟΣ

(Π)ροπύλ
ου-δημος(ι)
ου ὄρος

Εἰς τὴν σειρὰν τῶν μέχρι τοῦδε κατὰ καιροῦ ἐν Πειραιεὶ εὑρεθέντων ὄρων νέος προστίθεται διὰ τοῦ σήμερον τὸ πρῶτον δημοσιευόμενον. Δι'

αὐτοῦ προσδιορίζεται ἀκριβῶς ἡ θέσις μιᾶς τῶν πυλῶν τῶν μακρῶν τειχῶν τῶν πρὸς τὴν μεσημβρινὴν κατὰ κλίσιν τοῦ λόφου τῆς Μουνυχίας κειμένων, διότι πρόπυλον καλεῖται ὁ πρὸ πόλεως τινὸς τόπος ὁ ἀνήκων ἀποκλειστικῶς τῷ δημοσίῳ. Ἀνευρέθη δὲ ἡ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπιγραφὴ τῇ 15 τρέχοντος μηνός, καταβιβασθαιμένης τῆς ὁδοῦ, ὀπισθεν τῆς οἰκίας τοῦ κ. Γεωργίου Βικέλλα κειμένης ἐπὶ τῆς νέας ὁδοῦ τῆς ἀγούσης πρὸς τὸν λιμένα τῆς Μουνυχίας, εἰς βάθος 1,50 τοῦ γαλλικοῦ μέτρου. Γέγραπται δὲ ἐπὶ λίθου ἐγχωρίου κανονικῶς τετραμήνου ὕψους 1,26, πλάτους 0,37, πάχους 0,24 καὶ πρὸς τὰ ἄνω ἐπὶ ἐπιφανείᾳ καλῶς εἰργασμένης ἐν τρισὶ στίχοις ἀρχαίοις γράμμασιν. Ἐνεκεν ἐλλείψεως στοιχείων δὲν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν τὸ σχῆμα τῶν ἀρχαίων γραμμάτων τῆς ἐπιγραφῆς. Ἡ στήλη, ἀνευρεθεῖσα ὀρθία, ἐστραμμένη πρὸς τὴν πόλιν, καὶ πλησίον τείχους βαίνοντος εἰς ἀπόστασιν 5 μέτρων πρὸς ἀνατολὰς, προδίδει τὴν θέσιν, ἐν ᾗ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἵστατο, τοῦτέστιν, ἐντὸς τοῦ κύκλου τῶν μακρῶν τῆς πόλεως τειχῶν. Τὰ γράμματα διχσώζουσι τὰ ἔχνη ἐρυθροῦ χρώματος. Ὁ κ. Σ. Κουμπνοῦδης ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ Ἀθηναίῳ (Τόμος Η', τεύχος Δ', σελ. 290 — 1) ὁμοίαν ἐπιγραφὴν τῇ ἀνωτέρῳ εὑρεθεῖσαν ἐν Πειραιεὶ τῷ 1879 κατὰ τὴν ἑδὸν τὴν ἀγούσαν πρὸς τὸ Δημοτικὸν Νοσοκομεῖον.

Ἐν τέλει προτρέπομεν τὴν δημοτικὴν ἀρχήν, ἵνα ὀνομάσῃ τὴν ὀπισθεν τῆς οἰκίας τοῦ κ. Βικέλλα ὁδόν, «Ὁδὸν Προπύλου» διότι τὰ τῶν ἰδιωτῶν ἐνδύκτα ἐπὶ τοπογραφικοῦ τινος χάρτου παρέρχονται ὡς τὰ μακρὰ τῆς θαλάσσης κύματα ἐπὶ τῆς ἀμυγδαλοῦς Φληρικῆς ἀκτῆς. Ἐνταῦθα τοῦ λόγου πεπνυμένος λέγομεν, ὅτι καὶ ἡ σήμερον καλουμένη ἐσφαλμένως ὁδὸς Σωτείρας δεῖν ν' ἀντικατασταθῇ διὰ τοῦ «Ὁδὸς Φίλωνος», ἡ δὲ ὁδὸς ἡ διερχομένη ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας τοῦ κ. Ἀργυράκη, «Ὁδὸς Σκευοθήκης». Οὕτως οἱ περὶ τὰς Πειραικὰς ἀρχαιότητας ἀσχολούμενοι ἀσφαλέστερον εὐρίσκουσι τὰς τοποθεσίας τῶν λειψάνων τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος.

Ἡ στήλη καίτοι νῦν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ κ. Γεωργίου Βικέλλα.

Ἐν Πειραιεὶ τῇ 23 Νοεμβρίου 1882.

Ἀλέξανδρος Ν. Μελετόπουλος.

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΕΠΙΔΑΥΡῳ

Ἐὰν ἀπελευθερωθῇ ποτε τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, ἔλεγεν ὁ Πουκεβίλ, καὶ ἐνεργήτῃ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἀναγκασθῆς, μεγάλοι θηταυροὶ θέλουσιν ἐξαχθῆ ἐκ τῶν ἐγκατάων τῆς γῆς! Ὡς τοῦνκντίον ὅμως ἐφρόνει ὁ συμπατριώτης αὐτοῦ καὶ ἐπιφανὴς ἀρχιτέκτων Blouet, μέλος τῆς expédition scientifique du Morée, ὅστις ἐνεργήσας μάλιστα μικρὰς τινὰς ἀνασκαφὰς ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ οὐδὲν ἀνεῦρε, καὶ ἐκ τούτου οὐδὲν σπουδαῖον προέβλεπεν ἐκ τῆς τοῦ ἱεροῦ ἀνασκαφῆς. Τὴν ἀπαισιόδοξον ὁμῶς αὐτοῦ προφητείαν διέψευσαν αἱ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὑφ' ἡμῶν γινόμεναι ἀνασκαφαί, διότι, ἐὰν λάβωμεν

ὕπ' ὅψιν τὸν χρόνον, τὰ μέσα, καὶ τὰς γενομένας δαπάνας, δυνάμεθα νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι οὐδαμοῦ ἐν Ἑλλάδι ἀνεφάνησαν τοσοῦτον σπουδαῖα εὐρήματα, ὅσον ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς ταύταις. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην καταδεικνύει ἡ ἐξῆς σύντομος περὶ τῆς πορείας καὶ τῶν αποτελεσμάτων τῶν ἀνασκαφῶν ἔκθετις.

1. Συμπληρωτικὴ ἀνασκαφὴ τοῦ θεάτρου.— Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀνετκάρη τὸ θέατρον, ἀλλ' ὑπελείπετο ἡ ἀνασκαφὴ τῶν ἀναλημμάτων καὶ τῆς σκηνῆς. Τοῦτο ἐγένετο ἐφέτος καὶ ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς ταύτης ἀνεφάνησαν νέαι τινὲς καὶ ἄγνωστοι ὑποδιαίρέσεις ἐν τῇ σκηνῇ, καὶ ἐβεβαιώθησαν αἱ περὶ τῶν μὴ ἀνασκαφέντων μερῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἰκασίαι μου¹, ἥτοι ὅτι τὸ θέατρον εἶχεν εἰσόδους κατὰ τὰ ἄκρα τοῦ διαζώματος, τοῦ διαχωρίζοντος τὸ κοῖλον εἰς ἀνώτερον καὶ κατώτερον τμήμα, καὶ ὑπὲρ τὸ κοῖλον ἐν τῷ τείχει τῷ περιβάλλοντι τὸ ὅλον θέατρον, καὶ ὅτι ἡ σκηνὴ ἀνωκοδομήθη μὲν ἐν ῥωμαϊκοῖς χρόνοις, ἀλλὰ τὸ ἀρχικὸν αὐτῆς σχέδιον δὲν μετεβλήθη, διότι οἱ θεμέλιοι λίθοι εἶναι ἀναμφισβητήτως ἑλληνικοί. Ἐπι δὲ εὗρέθησαν δύο ἀγάλματα, Ἀσκληπιδος καὶ Ὑγίεια.

2. Ἡ θόλος τοῦ Πολυκλείτου.— Περαιτωθείσης τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ θεάτρου, ἠθέλησα νὰ ἐξερευνήσω τὸν λοιπὸν τοῦ ἱεροῦ χώρον, καὶ οὕτω διὰ μακρὰς τάφρου, ἣν ἤγαγον πρὸς βορρᾶν τοῦ σταδίου, ἀνεφάνη μέγα περιφερὲς οἰκοδόμημα (διάμ. 32,65) ἔπερ μετὰ μηνῶν τινῶν ἐργασίαν ἀπεκαλύφθη νῦν καὶ ἐκαθάρσθη ἐντελῶς. Τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο ἔχει σχῆμα περιφεροῦς ναοῦ, τοιοῦτον οἶον τὸ ἐν Ὀλυμπίᾳ Φιλιππεῖον, καὶ περιβάλλεται ὑπὸ δύο στίχων κιόνων (καὶ οὐχὶ τριῶν ὡς ἐνδομίζον πρὸ τῆς ἑλαιοσχεροῦς ἀποκαλύψεως αὐτοῦ), ὧν ὁ μὲν ἐξωτερικὸς δωρικοῦ ρυθμοῦ, ὁ δὲ ἐσωτερικοῦ ἰωνικοῦ, μετὰ περιέργου καὶ πρωτοφανοῦς ἀρχαϊκοῦ κορινθιακοῦ κιονοκράνου. Ὑπὸ τὸ ἔδαφος δ' αὐτοῦ ἔχει περιεργότατον οἶονεὶ λαβυρινθώδες ὑπόγειον ἐκ τριῶν συγκεντρικῶν κύκλων συγκείμενον, δι' ὧν μόλις ἠδύνατο, διὰ τοῦ μετὰξὺ διαστήματος, νὰ διέρχηται ἄνθρωπος. Καὶ εἰς τί μὲν ἐχρησίμευε τὸ ὑπόγειον τοῦτο, εἶναι ἄγνωστον, καὶ τοι πολλὰ δύναται τις περὶ τούτου νὰ εἴπῃ. Τὴν ἐπιστήμην ὁμῶς ἐνδιαφέρει πρὸ πάντων ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος μορφή, αὕτη δὲ εἶναι τφόντι μεγαλοπρεπεστάτη. Ἡ ἐκ μαρμάρου κατασκευὴ αὐτοῦ, αἱ ἀρχιτεκτονικαὶ μορφαί, αἵτινες ἀμιλλῶνται πρὸς τὰ κάλλιστα δημιουργήματα τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀρχιτεκτονικῆς, καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐργασίας τῶν ἐκ τῆς Ὑδρορρόης κεφαλῶν λεόντων, δεικνύουσιν ἔργον τῶν καλλίστων τῆς ἑλληνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς χρόνων. Τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, βέβαιον σχεδὸν καθίσταται, ὅτι τὸ πρωτοφανές τοῦτο οἰκοδόμημα εἶναι ἡ περίφημος

1. Ἴδε τὴν ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρίας τοῦ ἔτους 1881 ἐκθεσίν μου περὶ τῶν κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἀνασκαφῶν.

ἐκείνη θόλος τοῦ Πολυκλείτου, ἐν ᾗ ὑπῆρχον αἱ τοῦ Περικλείου γραφαί, καὶ ἦν μετὰ θρυμακμοῦ ἀνιφέρει ὁ Περικλής.

Εὐρέθησαν δ' ἐν τῇ ἀνασκαφῇ ταύτῃ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ οἰκοδομήματος πλεῖστα ἐνεπίγραφα βάθρα, ὧν αἱ βάσεις κεῖνται εἰσέτι κατὰ χώραν, καὶ τὰ ἐξῆς ἀγάλματα· 1) ὑπερμεγέθης Ἀθηνᾶ, ἀρχαίζουσαν ἔχουσα τὴν μορφήν καὶ παρεμφερῆς τῇ ἐν τῇ Villa Ludovisi ἐν Ῥώμῃ Ἀθηνᾷ τοῦ Ἀντιόχου· 2) θωρακοφόρος ἀνὴρ (Ῥωμαῖος αὐτοκράτωρ) ὠραίως φέρων ἐπὶ τοῦ θώρακος γλυφάς, γοργόνειον, προσωπίδα Σιληνοῦ, γρύπας, τρόπαια καὶ ἄλλα· 3) ἕτερος τοιοῦτος, οὗ αἱ ἐπὶ τοῦ θώρακος γλυφαὶ ἦσαν κεχρωματισμέναι καὶ οὐχὶ ἀναγεγλυμμέναι· 4) τηβεννοφόρος ἀνὴρ φυσικοῦ μεγέθους· 5) ἕτερος τοιοῦτος· 6) πεπλοφόρος γυνή, παρεμφερῆς τῇ ἐξ Ἐρκουλάνου περιφήμῳ Ῥωμαίᾳ νεάνιδι· 7) ἑτέρα τοιαύτη παρεμφερῆς τῇ ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς Νεαπόλεως Λιβίᾳ· 8) μικρόσχημος θωρακοφόρος ἀνὴρ· 9) ἕτερος τοιοῦτος. Ἀπάντα τὰ ἀγάλματα ταῦτα στεροῦνται κεφαλῆς καὶ προέρχονται ἐκ τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων, εὐρέθησαν ὅμως ἐν μετὰγενεστέρῳ οἰκῇ ματι τετειχισμένα, καὶ ἐλληνικῆς τέχνης ἔργα, τὰ ἐξῆς· 10) κορμὸς πτερωτῆς Νίκης· 11) γυναικεῖα κεφαλὴ· 12) κεφαλὴ θεοῦ· 13) κορμὸς μικροῦ γυναικείου ἀγάλματος φέροντος μόνον λεπτὸν χιτῶνα, καταλείποντα γυμνὸν τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ θώρακος· 14) δύο μικρόσχημοι γυμνοὶ ἀνδρικοὶ κορμοί.

Ἀρχιτεκτονικὰ δὲ μέλη εὐρέθησαν ἅπαντα σχεδὸν τὰ εἰς τὸ οἰκοδομημακὸν ἀνήκοντα καὶ ἐν αὐτοῖς σπουδαιότερα εἶναι δέκα κεφαλὰι λεόντων ἐκ τῆς Ὑδρορρόης, καὶ τὸ ἀρχαϊκὸν τὴν μορφήν κορινθιακὸν κιονόκρανον τῆς δευτέρας σειρᾶς κιόνων.

Β. Ναὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ.— Πρὸς ἀνατολὰς δὲ τῆς θόλου ταύτης, εἰς μικρὰν ἀπ' αὐτῆς ἀπόστασιν, ἐν ὑψώματί τινι εἰς δάσος μεταβεβλημένῳ, ἀπεκαλύφθη περίπτερος δωρικός ναὸς ἔχων μῆκος 24, 70 καὶ πλάτος 13, 20. Πέραν δὲ τῆς ἀνατολικῆς αὐτοῦ πλευρᾶς εὐρέθησαν πολλὰ ἐπιγραφαί, ὑπερφυσικὸν ἀνδρικὸν ἄγαλμα Ῥωμαϊκῆς μὲν, ἀλλὰ καλλιτέχνης ἐργασίας, καὶ μέγα ἀνάγλυφον εἰκονίζον Ἀσκληπιὸν ἐπὶ μεγαλοπρεποῦς καθήμενον θρόνου, καὶ πρὸ αὐτοῦ τὴν Ὑγίαν, ἐκπτέρωθεν δὲ (κατὰ τὰς μικρὰς πλευρὰς) γυναῖκα βαδίζουσαν καὶ Νίκην. Τὸ ἀνάγλυφον τοῦτο εἶναι σπουδαῖον διὰ τὴν παράστασιν μάλιστα τοῦ Ἀσκληπιοῦ, διότι αὕτη εἶναι βεβηλὴς ἐλευθέρᾳ ἀπομίμησις τοῦ ἐν τῷ ναῷ χρυσελεφαντίνου ἀγάλματος τοῦ θεοῦ τούτου. Παρ' αὐτὴν δὲ τὴν τοῦ ναοῦ πλευρὰν εὐρέθησαν πλεῖστα τεμάχια ἀγαλμάτων ἐλληνικῆς ἐργασίας, ἐν οἷς κεφαλὴ πωγωνοφόρου ἀνδρός, ἣν ἐχθρικὴ χεὶρ ἔχει ἄρπαγμένην ἐκ τῆς κόμης, κορμὸς ἐγονατισμένης γυναικός, κορμὸς ἐγονατισμένου γυμνοῦ ἀνδρός, εἰς ἣν ἀνήκει ἴσως ἡ ἀνωτέρω κεφαλὴ, δύο τεμάχια γυναικείων κεφαλῶν, καὶ ἄλλα. Ἀπὸ τῆς εὐρέσεως δὲ τῶν ἀγαλμάτων τούτων εἰκάζον ὅτι ταῦτα ἐπεκρίνουν τὸ ἀνατολικὸν τοῦ ναοῦ ἄετωμα καὶ εἰκονίζετο ἐνταῦθα ὁ

γνωστός τις μάχη, ἴσως Κενταυρομαχία· τὴν εἰκασίαν μου δὲ ταύτην ἐπεβεβελίωσεν ἡ ἀνασκαφὴ τῆς δυτικῆς τοῦ ναοῦ πλευρᾶς. Ἐνταῦθα δηλ. εὐρέθησαν ἐν διαστήματι δύο ἡμερῶν, κατὰ στίχον κεῖμεναι, ὡς ἐκ τοῦ ἀετώματος κατέπεσαν, πολλὰ γυναικεῖαι μορφαί, *Νηρηίδες* καὶ *Ἀμαζόνες*, αἱ ἐξῆς 1) *Νηρηὶς* ἐπὶ ἵππου ὀχουμένη καὶ διὰ μὲν τῆς δεξιᾶς ἀπτομένη τοῦ ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς πέπλου, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς περιπτύσσουσα τὸν αὐχένα τοῦ εὐγενοῦς αὐτῆς ζώου· ἐκ τοῦ σχήματος δὲ καὶ τοῦ μεγέθους τοῦ συμπλέγματος τούτου, φαίνεται ὅτι ἵστατο αὐτὸ ἐν τῇ μιᾷ τῶν γωνιῶν τοῦ ἀετώματος 2) *Νηρηὶς* ἐπὶ ἵππου ὠσαύτως ὀχουμένη, ἀλλ' ἀντίθετον ἔχουσα διεύθυνσιν καὶ διάθεσιν, καὶ οὕτως εἰς τὴν ἐτέραν τοῦ ἀετώματος γωνίαν, ὡς φαίνεται, ἵσταμένη· 3) *Ἀμαζὼν* ἔφιππος διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς κρατοῦσα τῆς ἡνίας τοῦ θυμοειδοῦς αὐτῆς ἵππου διὰ δὲ τῆς ἠνωρθωμένης δεξιᾶς προσβάλλουσα πολέμιον· 4) *Ἀμαζὼν* ἢ *Νηρηὶς* ἔφιππος, ἥς ἐλλείπει ὁμῶς τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῆς τε καὶ τοῦ ζώου· 5) *Ἀμαζὼν* ὀκλαζούσα· 6) *Ἀμαζὼν* ἐγονατισμένη (τῶν δύο τελευταίων σώζεται μόνον τὸ κατώτερον μέρος τοῦ κορμοῦ)· 7) τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ κορμοῦ *Νηρηίδος* ἢ *Ἀμαζόνος*. Ἀπάντων τούτων ἐλλείπει ἡ κεφαλὴ, ἀλλ' εὐτυχῶς πλὴν τεμαχίων κεφαλῶν *Ἀμαζόνων* εὐρέθησαν καὶ δύο κεφαλαὶ ἢ μὲν *Νηρηίδος* ἢ δὲ *Ἀμαζόνος*. Ὑπῆρχον δ' ἐν τῷ ἀετώματι καὶ *Νηρηίδες* ἐπὶ δελφίνων καθήμεναι (μὴ τοῦλάχιστον) καὶ γυμνοὶ πολεμισταί, ὡς ἐκ τῶν εὐρεθέντων πολλῶν τεμαχίων καταφαίνεται. Ἐκ τοῦ τρόπου δὲ τῆς ἐργασίας καὶ ἐκ τοῦ τύπου τῆς εὐρέσεως φαίνεται ὅτι ἐν τῷ συμπλέγματι τοῦ ἀετώματος τούτου ἀνήκουσι καὶ ἐκ τῶν περὶ τὴν θόλον εὐρεθέντων καὶ ἀνωτέρω μνημονευθέντων ἔργων ὁ κορμὸς *Νίκης*, ἡ γυναικεῖα κεφαλὴ καὶ ἡ κεφαλὴ δελφίνος. Οὕτως ἄρα ἐν τῷ δυτικῷ τοῦ ναοῦ ἀετώματι εἰκονίζετο *Ἀμαζονομαχία*, αἱ δὲ *Νηρηίδες* περὶτταντο ὡς θεαταὶ τῆς μάχης. Εἶναι δὲ τὰ ἔργα ταῦτα κάλλιστα καὶ χαριέστατα τὴν μορφήν προερχόμενα βεβελίως ἐκ τῶν μετὰ τῆς Ε' καὶ Δ' ἐκατονταετηρίδος χρόνων. Ἰδίως σπουδαϊότατα καὶ διδακτικώτατα εἶναι αἱ δύο εὐρεθεῖσαι κεφαλαί, ἡ θελκτικωτάτη καὶ μαλακὴ τὴν ὄψιν κεφαλὴ *Νηρηίδος* καὶ ἡ ἀρενωπὴν ἔχουσα τὴν μορφήν κεφαλὴ *Ἀμαζόνος*. Ἐπειδὴ δ' ὁ ἀποκαλυφθεὶς ναὸς κεῖται πλησίον τῆς θόλου καὶ εἰς ἐξέχουσιν καὶ περιφανῇ ἐν τῷ ἱερῷ θέσιν, τὰ ἀετώματα δ' αὐτοῦ ἐκοσμοῦντο δι' ἀγαλμάτων τῆς ὑψίστης ἀκμῆς τῆς ἐλληνικῆς τέχνης, ἥτοι τῶν χρόνων ἐκείνων καθ' οὓς θὰ ἐποιήθῃ πιθανώτατα τὸ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ χρυσελεφάντινον τοῦ θεοῦ ἄγαλμα, εἰκάζω ὅτι εἶναι ὁ ναὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ὅστις κατὰ Πausανίην ἔκειτο πλησίον τῆς θόλου· βεβελιότητα ὁμῶς περὶ τοῦ πράγματος δὲν δύναμαι νὰ ἔχω, μέχρι τῆς ὁλοσχεροῦς τοῦ οἰκοδομήματος ἀποκαλύψεως, ἐνεκα τῶν περὶ προσδοκίαν μικρῶν αὐτοῦ διαστάσεων.

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΕΛΕΥΣΙΝΙ

Ὅλιγα, ἀλλ' ὅχι καὶ ὅλως ἀνάξια λόγου ἔχω ν' ἀνακοινώσω καὶ πάλιν τοῖς ἀναγνώσταις τοῦ *Παρνασσοῦ* περὶ τῶν ἐν Ἐλευσίνι ἀνατρυφῶν, αἵτινες, τοῦ καιροῦ εὐνοϊκοῦ ὄντος, ἄνευ σχεδὸν διακοπῆς, ἐξηκολούθησαν καὶ ἐξακολουθήσουσι πιθανῶς μέχρι τῆς 10ης προσεχοῦς Δεκεμβρίου. Καὶ τῆς μὲν Στοᾶς τοῦ Φίλωνος ἐκαθρίσθη ἀπὸ τῶν ἐπιχειμένων χωμάτων τὸ πλεῖστον (τὴν ὀλοσχερῇ αὐτῆς ἀποκάλυψιν ἐκώλυσαν ἐπὶ τοῦ παρόντος οἰκίσκοι τινὲς ἐκεῖ μὴπω ἀγορασθέντες) καὶ ἔχνη δευτέρας σειρᾶς κιόνων οὐδαμοῦ ἀνεφάνησαν, ὥστε τὰ ὑπὸ τῶν *Dilettanti* περὶ τούτου λεγόμενα ὀρθὰ ἀποδεικνύονται· ἂν ὅμως καὶ ὁ τοῖχος τῆς μεσημβρινῆς καὶ τῆς βορείας πλευρᾶς τοῦ Σηκοῦ εἰσεχώρει εἰς τὴν Στοάν εἰς περικοπὰς ἀπολήγων, ὡς ἐκεῖνοι σημειοῦσι, δὲν κατάρθωσεν ἡ νῦν σκαρὴ νὰ κυρώτῃ· τουλάχιστον κατὰ τὸ ὀλοσχερῶς ἀποκαλυφθὲν καὶ καθκριθὲν ἀνατολικὸν μεσημβρινὸν μέρος, τοιοῦτόν τι δὲν φαίνεται, ἐκτὸς ἂν κενὸν τι ἐν τῷ δαπέδῳ τῆς Στοᾶς κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος ὑπάρχον καὶ ἐν δὶκφόρων δυνάμεων νὰ ἐξηγηθῇ λόγων, ὑποτεθῇ ὅτι πρὸς τοῦτο κυρίως, ὅπως δηλ. εἰσδεχθῇ τὴν συνέχειαν τοῦ τοίχου τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς τοῦ Σηκοῦ, ἐγένετο.

Τοῦ δὲ κυρίως Νεοῦ ἦτοι τοῦ Σηκοῦ ἐξεχώσθη ὡσαύτως ἱκανὸν μέρος καὶ ἀπεκαλύφθησαν τῷ ὄντι ὅλως νέα καὶ παράδοξα πράγματα μέλλοντα νὰ διεγείρωσιν εἰς ὑπερβολὴν τῶν ἀρχαιολογούντων τὸ ἐνδιαφέρον. Καὶ πρῶτον μὲν καθ' ὅλον τῆς τὸ μῆκος (ὡς μετὰ βεβαιότητος σχεδὸν ἐκ τοῦ ἀνασκαφέντος μέρους καὶ περὶ τοῦ ἔτι κεχωσμένου νὰ ῥηθῇ δύναται) ἡ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ Σηκοῦ ἦτοι τὸ σωζόμενον βραχῶδες αὐτῆς μέρος φέρει ἐν τῷ βράχῳ λελαξευμένας ἐπτὰ ἢ μᾶλλον ὀκτὼ βαθμίδας ἰσοπλατεῖς καὶ ἰσοῦψεῖς περίπου (0,50—0,65 πλάτους, 0,20—0,25 ὕψους Γ. Μ.) ἱκανὸν δὲ μέρος καὶ τῶν ἄλλων δύο παρακειμένων πλευρῶν (βορείας καὶ μεσημβρινῆς) ἔχει ὁμοίαν τὴν φύσιν καὶ τὴν κατασκευὴν, ὅπως δεικνύει τὸ σωθὲν καὶ ὀλοσχερῶς ἀποκαλυφθὲν βραχῶδες μέρος τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς φέρον ὡσαύτως εἰς μῆκος ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς 17,50 Γ. Μ. περίπου τὴν συνέχειαν τῶν τῆς δυτικῆς πλευρᾶς βαθμίδων ἐπίσης ἐν τῷ βράχῳ λελαξευμένων καὶ διακοπτομένων ἐκεῖ ὑπὸ ἀνοίγματος ἀρίδῃλα σώζοντος τὰ σημεῖα *Πύλης* ἦτοι τοῦ οὐδοῦ αὐτῆς μετὰ τῶν τῆς γομφώσεως ὀπῶν· πέραν δὲ τῆς Πύλης πρὸς ἀνατολὰς ἐξηκολούθουν, ὡς φαίνεται, αἱ βαθμίδες εἰς ἱκανὸν ἔτι διάστημα καὶ πιθανῶς μέχρι σχεδὸν τοῦ ἄκρου τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς, ὅχι ὅμως πλέον ἐπὶ τοῦ βράχου λελαξευμένοι ἀλλὰ τεχνηταὶ καὶ ἐπὶ μὴ στερεοῦ ἐδάφους ἐδράζόμεναι· ὅτι δὲ καὶ ἔξω τοῦ Σηκοῦ κατὰ τὸ ἄκρον τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς ὑπάρχει κλίμαξ ἐν τῷ βράχῳ λελαξευμένη (πλάτους 2,00 Γ. Μ. περίπου) καὶ εἰς τὴν ἀνω μνημονευθεῖσαν Πύλην ἀπολήγουσα ἐσημείωσα ἤδη καὶ ἀναγκαῖον νῦν νὰ προσθέσω ὅτι, αἱ βαθμίδες ὡς ἡ περὶ τέρῳ σκαρὴ ἐδειξε, ἀπὸ τῆς δεκάτης

καὶ ἐφεξῆς (αἱ πᾶσαι φαίνονται οὕσαι εἴκοσι καὶ ἑπτὰ) δὲν περιορίζοντα καὶ ἀπὸ μεσημβρίας ὑπὸ τοῦ εἰς τοῖχον μετεσχηματισμένου βράχου, ἀλλ' ἐλεύθεραι ἐκτείνονται ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον εἰς ἱκανὸν διάστημα μήπω καθορισθέν¹, τῆς δὲ τετάρτης βαθμίδος (ἀπὸ τῆς κάτω πρὸς τὰ ἄνω γενομένης ἐννοεῖται τῆς ἀριθμότητος) ἐκότερον τῶν ἄκρων φέρει ὀπήν, ἐτέρᾳ δὲ ὁμοία ὑπάρχει ἐπὶ τοῦ περιορίζοντος καὶ ἀπὸ μεσημβρίας ὡς τοῖχος τὰς δέκα βαθμίδας, ὡς ἄνωτέρω ἐρρήθη, βράχου, δεικνύουσαι ὅτι καὶ ἐκεῖ ὑπῆρχε μικρά τις θύρα, ἀλλὰ πρὸς ποῖον σκοπὸν ἀδηλον εἰσέτι. Πῶς δ' ἔχουσι τὰ τοῦ Σηκοῦ ἐσωτερικῶς ἄλλως πλὴν δηλ. τῶν ἐν τῷ βράχῳ λελαξευμένων βαθμίδων; Περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ δαπέδου αὐτοῦ οὐδεὶς λόγος, διότι τοιαύτης οἰαςδήποτε ἔχνη δὲν ἐφάνησαν, ἀνευρέθησαν ὅμως λείψανα τῶν κιόνων, περὶ ὧν καὶ οἱ Dilettanti κάμνουσι λόγον, ἀλλ' ὅχι ὅπως ἐν τῷ σχεδιογραφημάτι τῶν σημειοῦσι· σχεδὸν βέβαιον εἶναι ὅτι διπλῇ ὑπῆρχε σειρὰ κιόνων παράλληλος καὶ ταῖς τέσσαρσι τοῦ Σηκοῦ πλευραῖς καὶ ἀριθμοῦσα ἐν ὅλῃ τριάντων καὶ ἑξέας (ἀνὰ ἑπτὰ μὲν κατὰ τὴν δυτικὴν καὶ ἀνατολικὴν ἀνὰ ἑξὲς δὲ κατὰ τὰς ἄλλας δύο πλευράς) συγκειμέναις ἐξ ἀπλῶς στρογγύλων ἐξ ἐλευσινίου λίθου βάσεων (ὕψ. 0,20—0,25 Γ. Μ.) καὶ ἐκ πωρίνων σπονδύλων ἀρχαῖων², ἐδραζομένων δέ, τὰς μὲν πρὸς τῇ δυτικῇ πλευρᾷ ἐπὶ τοῦ βραχώδους ἐδάφους κατὰ τὰς θέσεις τῶν ἐπίτηδες ὠμκλισμένου, τὰς δὲ κατὰ τὰ ἀνατολικώτερα τοῦ Σηκοῦ, ἐνθα ὁ βράχος ἀποτόμως ἀποκοπτόμενος εἰς μεῖζον προχωρεῖ βάθος, ἐπὶ τεχνητῶν ἐκ τετραγώνων πωρίνων πλίνθων συγκειμένων καὶ ἐπὶ τοῦ στερεοῦ ἐδάφους, ὡς ἐστὶν εἰκάζει, ἐδραζομένων στηλῶν. Ἐκτὸς δὲ τούτων καὶ τοίχων τινῶν λείψανα ἀρχαῖαν ἐχόντων τὴν μορφήν καὶ τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς, ἀλλ' οὐχὶ ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ ἐδάφους ἐδραζομένων ἔφεραν εἰς φῶς ἡ σκαφή κατὰ τὴν μεσημβρινοανατολικὴν καὶ τὴν βορειοανατολικὴν γωνίαν τοῦ Σηκοῦ, ἀπομεινάρια ἔσως καὶ ταῦτα τῆς ἐξακολουθήσεως τῶν βαθμίδων, περὶ ὧν ἐγένετο ἄνωτέρω λόγος. Νὰ ᾔτο ἀράγε τοῦτο τὸ πρῶτον τοῦ κυρίως Ναοῦ πάτωμα καὶ ἐνταῦθα νὰ ἐτελοῦντο ἐν νυκτὶ καὶ ὑπὸ τὸ φῶς τῶν δάδων τὰ μυστήρια, ἐδῶ δὲ νὰ ἐδιδάσκετο, ὡς ἐν θεάτρῳ τῶν μυστῶν ἐπὶ τῶν βαθμίδων καὶ ἐπὶ ἐδωλίων καθημένων ὁ τῆς Δήμητρος καὶ Κόρης μῦθος; Ἴσως. Βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι τὸ δάπεδον τοῦ ναοῦ, ὅπως τὸ σωζόμενον αὐτοῦ βραχώδες ἐδαφος κατὰ τὰ πρὸς δυσμὰς αὐτοῦ μέρη μαρτυρεῖ, ὅχι χθαρμαλώτερον, ἀλλὰ ὀλίγον τι ὑψηλότερον τοῦ τῆς Στοᾶς τοῦ Φίλωνος ἦτο. Ἐξω τοῦ περιβόλου ἡ σκαφή ἀπεκάλυψε μόνον μέρος τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ τῆς ἀπὸ ΒΑ πρὸς ΒΔ ἥτοι πρὸς

1 Οἱ Dilettanti σημειοῦσιν ἔχνη τοιαύτης κλίμακος ἔξω τοῦ Σηκοῦ κατὰ τὴν βορείαν μόνον πλευράν, ἐνθα ἡ νῦν σκαφὴ εἰσέτι δὲν προωχώρησεν· ἡμαρτημένως λοιπὸν ἐκ παραδρομῆς ἐσημειώθη ἐν τῷ προηγουμένῳ ἄρθρῳ περὶ τῶν ἀνισκαφῶν ὅτι τῆς περὶ ἧς ἐνταῦθα ὁ λόγος κλίμακος μνημονεύουσι καὶ οἱ Dilettanti.

2 Ἐπιχρίσεως ἔχνη ἐπὶ τῶν ὀλίγων περισσθέντων λειψάνων δὲν ἠδυνήθη νὰ διακρίνω.

τὸ τοῦ Ἀππίου Πουλχερίου Πρόπυλον διευθυνομένης. Εὐρήματα δὲ ἄλλα δύο μόνον ὁπωσοῦν ἄξια λόγου ἔφερον εἰς φῶς αἱ ἀνσκαφαί, τεμάχιον ἐνεπιγράφου στήλης ἀπολογισμοῦ δαπανῶν εἰς τὰ τοῦ Σηκοῦ χώματα τὰ πρὸς Δυσμᾶς εὑρεθὲν καὶ μήπω ἐξακριβωθὲν καὶ κεφαλὴν νεανικῆς (λίθου πεντελησίου) εἰς τὰ ἔξω τοῦ Περιδόλου χώματα εὑρεθεῖσαν, ἔργον ὅχι μὲν ἐπιμελοῦς ἐργασίας, ἀλλ' ὅχι καὶ κακῆς τέχνης καὶ πιθανῶς τῶν ἑλληνικῶν χρόνων προϊόν.

*

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ ΕΝ ΤΥΡΝΑΒΩ

Ἐκ Τυρνάβου γράφουσιν ἡμῖν

«Ἀπὸ τινος κατὰ περίεργον σύμπτωσιν διάφοροι ἀρχαιότητες ἀνευρέθησαν ἐν τῇ πόλει ἡμῶν καὶ τοῖς πέριξ αὐτῆς καὶ ἀναγράφω ὑμῖν.

Ἐν Ἀγίᾳ Παρρασκευῇ ἀνευρέθη βῆθρον μετ' ἐπιγραφῆς χριστιανικῆς καὶ ἀνὰ γλυφον νεκρικόν, ὕψους 0,80 καὶ πλάτους 0,40, παριστάνον γυναῖκα κρατοῦσαν ἐπὶ μὲν τῆς δεξιᾶς χειρὸς πτηνὸν ἐπὶ δὲ τῆς ἀριστερᾶς βότρυον φέρει δὲ καὶ ἐπιγραφὴν δυσανάγνωστον. Ἔτερον νεκρικὸν ἀνὰ γλυφον παριστᾷ γυναῖκα καθημένην ἐπὶ ἑδρᾶς καὶ κρατοῦσαν ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς τέκνον, πρὸ αὐτῆς δὲ ἵσταται νεὸς ἐνδεδυμένος χιτῶνα καὶ περιβεβλημένος χλαμίδα, ὅστις προσφέρει διὰ τῆς δεξιᾶς τι δυσδιάκριτον, ἄτε λίαν ἐφθαρμένον.

Ἐν δὲ τῷ χωρίῳ Καζακλάρ ἐν Ὀθωμανικῇ τινὶ οἰκίᾳ ἀνευρέθη ἕτερον νεκρικὸν ἀνὰ γλυφον παριστάνον ἄνδρα φοροῦντα χιτῶνα, πρὸ αὐτοῦ δ' ἵσταται νεανίας προσφέρων εἰς αὐτὸν διὰ τῆς δεξιᾶς πτηνὸν τοῦ ὁποίου ἐλλείπει τὸ ἄνω μέρος. Πλαγίως δ' εἰς τὸ πᾶχος τοῦ μαρμαρίου διακρίνονται τὰ γράμματα ΝΕΙΑ.

Ἐν Τσαϊρλῇ τέλος ἐν Ὀθωμανικῇ τινὶ νεκροταφείῳ ὑπάρχει στήλη ἐπιτύμβιος φέρουσα τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην

ΛΕΟΝΤΕΥΣ ΙΛΑΡΙΑΝ ΤΗΝ
ΙΔΙΑΝ ΕΥΝΒΙΟΝ ΜΝΕΙΑΣ
ΧΑΡΙΝ ΗΡΩΣ
ΧΡΗΣΤΕ ΧΑΙΡΕ

Καὶ ἐν τῇ πόλει δὲ Τυρνάβου ἀνευρέθησαν ἄλλαι τινὲς ἀρχαιότητες ἀνάξια ὅμως λόγου οἷον στήλη ἐπιτύμβια ἀνεπίγραφος μετὰ ῥοδάκων, βῆθρα ἀρχαίων οἰκοδομημάτων καὶ ἄλλα τινά.

Α. Ο.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΣΙΝΩΠΗΣ

Ἐν τῷ Νεολόγῳ Κωνσταντινουπόλεως ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ φύλλον τῆς 5 Νοεμβρίου ε. ε. ἡ ἐξῆς ἐκ Σινώπης ἐπιστολή.

«Ἀρξάμενων τῶν ἐργασιῶν διὰ τὴν κατὰσκευὴν τῆς ἀπὸ Σινώπης εἰς Πογιαδάτ ὁδοῦ, ἀκριβῶς ἀπὸ τοῦ στενωτάτου μέρους τοῦ ἰσθμοῦ καὶ ὀλίγα τινὰ βήματα ἀπὸ τοῦ τείχους τοῦ ἀρχαίου φρουρίου, οἱ ἐργάται σκάπτοντες παραπλεύρως αὐτῆς, ὅπως προμηθευθῶσι τὸ πρὸς ἐξίτωσιν αὐτῆς ἀναγκαῖον χώμα, εὑρον τυχαίως, διότι οὐδεὶς περιέμενε τοιοῦτόν τι, μικρὰν ἐπιτύμβιον στήλην ἐσκαμμένην ἐν εἴδει κατόπτρου καὶ φέρουσαν ἐπὶ τοῦ ἄνω μέρους τοῦ πλακίστου οὕτως εἰπεῖν, τὴν δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ἑλληνικοῖς γράμμασι: «NANNA ΔΙΟΝΥΣΟΙΟ ΣΤΡΑΤΟΚΛΗΣ ΔΙΟΝΥΣΟΙΟ». Ἡ ἀνακάλυψις αὕτη ὑπεξέκαυσε τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἐν τέλει

ἐνταῦθα, ἵνα ἐπιδιώξωσι μετὰ πλείονος ζήλου τὰς ἀνασκευάς. Εὐτυχῶς δὲ οἱ κόποι αὐτῶν δὲν ἀπέβησαν μάταιοι, διότι τὴν ἀμέσως ἐπομένην ἡμέραν ἠδυνήθησαν νὰ ἐκχώσωσι τὰ ἐρείπια ὀλοκλήρου ναοῦ χριστιανικοῦ, καὶ πιθανότατα ἢ μάλλον βεβχιότατα βυζαντινῆς ἐποχῆς, καταστραφέντος φαίνεται ἐν τῇ ἀλώσει τῆς Σινώπης καὶ κατόπιν καλυφθέντος ὑπὸ τῆς ἄμμου τῆς καλυπτούσης διὰ παχέος στρώματος ὅλον τὸ πλάτος τοῦ ἱσθμοῦ ἐνταῦθα.

Ὁ ναὸς οὗτος κατέχει ἀκριβῶς τὸ στενώτατον μέρος τοῦ ἱσθμοῦ, ἔχοντος ἐντεῦθεν πλάτος ἀπὸ τῆς μιᾶς θαλάσσης μέχρι τῆς ἄλλης ὄχι πλέον τῶν 300—350 βημάτων. Τοιούτου δὲ ὄντος τοῦ πλάτους, ἀπορεῖ τις, πῶς ἀπεφάσισαν νὰ κτίσωσι ἐπὶ τοσούτου στενοῦ μέρους ναὸν ἀρκούντως μέγαν καὶ καθὰ συμπεραίνεται λίαν μεγαλοπρεπῆ· διότι τὸ μήκος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ νάρθηκος μέχρι τοῦ ἡμικυκλίου, ὅπερ ἐν ταῖς χριστιανικαῖς ἐκκλησίαις παντὸς τόπου ἀποτελεῖ, τὸ ἱερὸν βῆμα, εἶναι πλέον τῶν 30 βημάτων, ἢ δὲ ἀκτὺς τοῦ ἡμικυκλίου πλέον τῶν 10, τὸ δὲ μήκος τοῦ νάρθηκος περιλαμβάνει πλέον τῶν 20 βημάτων, ὥστε οὕτως ἔχομεν μήκος δι' ὅλον τὸν ναὸν πλέον τῶν 60 συνήθων βημάτων. Ὁ ναὸς εἶναι τριεῦρος, ἢ δὲ μεσαία ὑπόστασις, ἣτις καὶ ἐξεχώσθη ἐντελῶς, ἔχει πλάτος 15 ἀκριβῶς βημάτων· ἐὰν ἀναλόγως υπολογίσωμεν $7\frac{1}{2}$ βήματα πλάτος καὶ εἰς τὰς δύο ἐκατέρωθεν ὑποστάσεις τὰς μήπω ἐκχωσθεῖσας ἔχομεν τὸ πλάτος τοῦ ὅλου ναοῦ πλέον τῶν 30 βημάτων, ἥτοι ὁ ὑπὸ τοῦ ναοῦ κατεχόμενος χώρος καλύπτει ἐπιφάνειαν πλέον τῶν 1800 τετραγωνικῶν βημάτων.

Τὸ ἐκχωσθὲν ἔδαφος τῆς μέσης ὑποστάσεως καὶ τοῦ νάρθηκος εἶναι ὀλοκλήρην ἐστρωμένον, ἐκτὸς τοῦ τοῦ ἡμικυκλίου, διὰ τεχνικωτάτου Μωσαϊκοῦ πλήρους σταυρῶν, κάλλιστα δὲ διατετηρημένου. Παρκτηρῶν τις τὸ ἔδαφος τοῦτο, νομίζει ὅτι βλέπει μέγιστον καὶ πολυτελέστατον τάπητα κατακαλύπτοντα τὸ ἄμυῶδες τοῦ ἱσθμοῦ ἔδαφος. Εὐνόητος ἀποδίδει ἢ συρροὴ τοῦ πλήθους ἀμφοτέρων τῶν φύλων πρὸς τὴν θέσιν τοῦ εὐρήματος τούτου, μέρος ὅπερ λίαν σπκνίως ἐδέχετο τὰς ἐπισκέψεις τῶν κατοίκων, ἡδὴ δὲ κατέστη ὁ κοινὸς πάντων περίπατος. Δυστυχῶς ὁμῶς οὐδεμία ἡμερομηνία, οὐδεμία ἄλλη ἐπιγραφὴ εὐρέθη ἐκτὸς τῆς ἄνω ἀντιγραφείσης, εἰς τὰ μέχρι τοῦδε ἐκχωσθέντα ἐρείπια. Αἱ ἀνασκευαὶ ἐν τούτοις ἐξακολούθουσιν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ διοικητοῦ τῆς πόλεως.

Υ. Γ. Εἶχον γράψῃ τὰ ἄνωτέρω ὅτε ἔμαθον ὅτι χθὲς εὐρέθη βήματά τινα πέραν τοῦ ναοῦ κέραμος ἔχουσα ἐκτετυπωμένα διὰ σφραγίδος τὰ ἐξῆς γράμματα: «**ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ**».

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ

Ἐγένετο ἡ τακτικὴ συνεδρία τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου.

Ἦρξαντο τὰ ἀναγνώσματα τοῦ συλλόγου, ἀνεγνώσθησαν δὲ τὸν λήξαντα μῆνα τὰ ἐξῆς

Τοῦ θανόντος τακτικοῦ ἐνεργοῦ μέλους Κ. Αχμπκδαρίου μετὰφρασις ἑμμετρος τοῦ Πλούτου τοῦ Ἀριστοφάνους.

Τοῦ κ. Κ. Βάμβρα τακτικοῦ ἐνεργοῦ μέλους περὶ συνεργατικῶν Ἑταιρειῶν.

Τοῦ κ. Γ. Παράσχου τακτικοῦ πρεδρῶν μέλους μετὰφρασις ἑμμετρος τοῦ Ε. τῆς Ἰλιάδος.